

Evanjelium z 26. apríla 2020 - 3. veľkonočná nedeľa - Rok A

Lukáš 24, 13 -35

Komentár biblistu Fernanda Armelliniho - Prepis nie je revidovaný autorom

A hľa, v ten istý deň [prvý deň týždňa] boli dvaja z [učenikov] na ceste do dediny, ktorá sa volala Čmmaus, vzdialenej od Jeruzalema asi jedenásť kilometrov, a rozprávali sa medzi sebou o všetkom, čo sa stalo. Kým sa spolu rozprávali a diskutovali, pristúpil k nim sám Ježiš a kráčal s nimi. Ich oči ho však nemohli spoznať.

Povedal im: "Čo to hovoríte medzi sebou na ceste?" Zastavili sa, tvárili sa smutne a jeden z nich, menom Kleofáš, mu odpovedal: "Lenže ty si cudzinec v Jeruzaleme! Neviete, čo sa tam v týchto dňoch stalo?" Spýtal sa ich: "Čo?" Odpovedali mu: "To, čo sa týka Ježiša Nazaretského, ktorý bol mocným prorokom skutkom i slovom pred Bohom a pred celým ľudom, ako ho veľkňazi a naše úrady vydali na odsúdenie na smrť a ukrižovali ho. Dúfali sme, že práve on vyslobodí Izrael, ale od týchto udalostí uplynuli už tri dni. Ale niektoré z našich žien nás šokovali; ráno išli k hrobu, a keď nenašli jeho telo, prišli nám povedať, že mali videnie anjelov, ktorí im povedali, že žije. Niektorí z našich ľudí išli k hrobu a našli ho tak, ako hovorili ženy, ale nevideli ho."

Povedal im: "Blázni a pomalého srdca, ktorí veria všetkému, čo hovorili proroci! Či Kristus nemusel trpieť tieto veci, aby mohol vojsť do svojej slávy?" A počnúc Mojžišom a všetkými prorokmi im vo všetkých Písmach vysvetlil, čo sa na neho vzťahuje.

Keď sa priblížili k dedine, kam mali namierené, urobil, akoby chcel ísť ďalej. Oni však trvali na svojom: "Zostaňte s nami, lebo je už večer a deň sa chýli ku koncu. Vošiel k nim a zostal s nimi.

Keď s nimi sedel pri stole, vzal chlieb, predniesol požehnanie, rozlomil ho a dal im ho. Potom sa im otvorili oči a spoznali ho. Ale zmizol im z dohľadu. A povedali si navzájom: "Či nám srdce nezhorelo, keď s nami hovoril na ceste, keď nám vysvetľoval Písmo?"

Bez meškania odišli a vrátili sa do Jeruzalema, kde našli zhromaždených Jedenástich a ostatných, ktorí boli s nimi, a tí povedali: "Veru, Pán vstal a zjavil sa Šimonovi!" Rozprávali, čo sa stalo na ceste a ako ho spoznali pri lámaní chleba.

Aby sme pochopili posolstvo dnešného úryvku evanjelia, ktorý je jedným z najkrajších v Novom zákone, je podľa mňa užitočné zasadiť ho do času a miesta, kde pravdepodobne vznikol.

Autorom je Lukáš, lekár z Antiochie, ktorý sa asi desať rokov po Veľkej noci obrátil ku Kristovi a potom sa usadil vo Filipách, veľmi bohatom meste v Macedónsku.

Tam Pavol založil spoločenstvo, ktoré si vtedy veľmi obľúbil, aj preto, že okrem toho, že bolo veľmi horlivé, bolo aj štedré, vždy pomáhalo Pavlovi pri jeho cestách a aktivitách

apoštolský.

V pozadí som umiestnil majestátnu *agoru* vo Filipách a chcel by som, aby ste si všimli na východ od tejto agory miesto, ktoré vám ukazujeme ako veľmi dôležité, a to *knižnicu vo Filipách*.

Ukážeme vám aj *sály* tejto knižnice, na čom trvám, pretože Lukáš, ktorý žil vo Filipách niekoľko rokov, určite strávil v týchto sálach veľa dní, pretože bol vášnivým čitateľom klasických kníh.

Aby sme pochopili posolstvo tohto úryvku, musíme si uvedomiť situáciu, v ktorej žili kresťania z Lukášových komunít, pretože Lukáš skladá tento príbeh o "*dvoch učeníkoch z Emauz*" práve preto, aby odpovedal na otázky v ich srdciach.

Aká je situácia?

Je to čas krízy, je to čas *Domiciána*, "*šelmy*", o ktorej hovorí *Apokalypsa*; kresťania sú marginalizovaní, diskriminovaní, trpia zneužívaním a mnohí neodolajú, opúšťajú spoločenstvo, vracajú sa k pohanskému životu.

Napokon, mesto Filipy sa priam nútilo k návratu k pôžitkom tohto sveta... bolo to bohaté mesto, boli tu zlaté bane na *hore Pangaeus*, úrodná rovina zavlažovaná riekou *Zugaktis*.

Toto je prvý kontext, do ktorého by sme mali tento úryvok zaradiť, ale potom od Veľkej noci uplynulo šesťdesiat rokov, sme už v tretej generácii kresťanov a začína sa únava, takmer všetci, ktorí poznali Ježiša z Nazareta, už nežijú.

Kresťania z Lukášových spoločenstiev vo Filipách sa konkrétne pýtajú: "Nebude aj nám umožnené stretnúť sa so Zmŕtvychvstalým?"

"Ako inak by sme mohli dosvedčiť, že žije, keď sme ho nikdy nevideli na vlastné oči, nikdy sme sa ho nedotkli rukami, nikdy sme s ním nesedeli pri jedle?" Máme sa uspokojiť s tým, že veríme tomu, čo nám povedali iní, pretože sú spoľahlivými svedkami, ale máme sa prikloniť ku Kristovi, pretože tí, ktorí svedčia o tom, čo urobil, sú spoľahliví, stačí to na priklonenie sa k viere?

Povedal by som, že nie!

To by bol záver zdravého rozumu, viera je účasť, ktorá nás núti zamilovať sa do nejakej osoby, núti nás zamilovať sa do Krista, ale na to, aby sme sa zamilovali, nestačí počuť príbeh o úžasných veciach, ktoré urobil, musíme mať osobnú skúsenosť stretnutia s ním, aby sme dospeli k takej príťažlivosti, ktorá potom vedie k spojeniu nášho života s jeho.

Máme radi Lucu, z akého dôvodu?

Pretože Lukáš je jedným z nás, nikdy sa nestretol s Ježišom Nazaretským, tak ako my, obrátil sa ku Kristovi, pretože o ňom počul od apoštolov.

Koniec koncov, spoznal Krista tak, ako ho poznáme aj my, prostredníctvom evanjelií, ktoré nám hovoria to, čo povedali apoštoli aj Lukášovi... ale stačí toto rozprávanie na to, aby sa zamiloval do Krista?

Odpoveď je nie!

Je potrebné osobné stretnutie s Ním, skúsenosť so Zmŕtvychvstalým!

Skúsme si znovu prečítať stretnutie dvoch učeníkov z Čmausa so Zmŕtvychvstalým ako podobenstvo o skúsenosti, ktorú urobil Lukáš a ku ktorej sme povolaní aj my.

Napokon, v príbehu počujeme, že dvaja učeníci idú k Čmámovi, jeden sa volá *Kleofáš*, druhý je bez mena; v tomto bezmennom učeníkovi môžeme vidieť skúsenosť

duchovný, že Lukáš mal skúsenosť stretnutia so Zmŕtvychvstálým a navrhuje nám ju, aby sme ju mohli mať aj my.

Počúvajte tento príbeh:

A hľa, v ten istý veľkonočný deň boli dvaja učenici na ceste do dediny zvanej Čmmaus, vzdialenej asi jedenásť kilometrov od Jeruzalema, a rozprávali sa medzi sebou o všetkom, čo sa stalo. Kým sa spolu rozprávali a diskutovali, pristúpil k nim sám Ježiš a kráčal s nimi. Ich oči ho však nemohli spoznať.

Kto sú títo dvaja Čmausovi žiaci?

Sú to dvaja z *nich*, teda dvaja, ktorí patria do skupiny najbližšej Ježišovi, dvaja učenici, ktorých by sme dnes v našich spoločenstvách nazvali "zanepřázdnení", tí, ktorí sa zúčastňovali na stretnutiach, kurzoch, tí, na ktorých sa dalo spoľahnúť, ktorí boli vždy k dispozícii... oni vlastne opúšťajú Jeruzalem, opúšťajú spoločenstvo a idú svojou cestou. Kto sú?

Jeden je *Kleofáš*, druhý... ako to, že nám Lukáš nepovedal jeho meno, zabudol ho? Nie!

Inak by nám ani nepovedal meno toho prvého, toho druhého učeníka, toho bez mena, je jasnou Lukášovou výzvou kresťanom jeho spoločenstiev, aby si zapísali svoje mená a prešli tou cestou, ktorú robí *Kleopas*, aby prišli vidieť Zmŕtvychvstaleho, aby videli toho vzkrieseného Ježiša z Nazareta, ktorý kráča popri spoločenstve, ale oči učeníkov ho nie sú schopné vidieť, vidieť jeho prítomnosť popri učeníkovi.

Odchádzajú, prečo?

Pretože je to čas krízy, presne to, čo sa deje vo Filipách, je to čas sklamania, očakávania Božieho kráľovstva, ktoré ohlasovali proroci, boli tragicky zmarené; odvracajú sa, idú svojou cestou, pretože sú presvedčení, že nemá zmysel ďalej dúfať v nový svet, ktorý bol ohlasovaný a namiesto toho sa zdá, že zlyhal.

Opakujem, je to situácia kresťanov z Lukášových obcí a povedzme, že je to aj naša situácia v dnešnej Cirkvi, kde vidíme, ako vo Filipách, že je toľko odpadlíkov.

Mnohí vo Filipách sa vysmievali očakávaniam a naďalej si cenili príchod Pána, o ktorom sa nám hovorí v *Petrovom liste*, tento posmešný výraz, kde prísľub jeho príchodu, odo dňa, keď naši otcovia zavreli oči, všetko zostáva tak, ako to bolo na začiatku sveta, nič sa nemení, lepšie je ustúpiť od konkrétnych problémov tohto života.

Podobne ako dvaja učenici z Emauz, aj mnohí kresťania v Lukášovom spoločenstve sa rozchádzajú a povedal by som, že sa to deje aj v našej dnešnej Cirkvi.

Miesto, kam smerujú... Čmmaus

Odchádzajú, pretože stratili všetku nádej! Čo sa deje na ceste?

Rozprávali sa medzi sebou o tom, čo sa stalo, a "*hádali sa*", grécke sloveso "*sūnzettein*" znamená "*hádali sa*".

Ako je to možné?

Sú to dvaja priatelia, áno, sú sklamaní, ale stojí to za hádku? Prečo sa to deje?

Hádzu na seba nespokojnosť, nie sú radi, že opustili Spoločenstvo, ale každý hľadá príčinu neúspechu, pretože sa nevzdávajú... trochu ako dnes, vzdáľujeme sa

zo Spoločenstva, možno preto, že sa nám to nepáči, sú tam veci, ktoré by tam nemali byť, a potom sa začneme navzájom obviňovať, môžu za to konzervatívci, nie, môžu za to inovátori... Útek nikdy neprináša žiadnu radosť, keby sa zmierili sami so sebou a povedali si:

"No, skúsenosť sa skončila zle, trpezlivosť!

Prestaňme s horkosťou, nehádajme sa, nehľadajme riešenia, ktoré neexistujú, a poďme vlastnou cestou."

Často sa stáva, že keď sa nám niečo nedarí, vždy hľadáme vinníkov, ukazujeme na niekoho, kto urobil niečo zlé, pretože pocit zatrpknutosti a nespokojnosti sa chce vyventilovať; to dnes počúvame aj o niektorých kresťanoch, možno o mnohých, dokonca o veľmi oddaných ľuďoch, ktorí opustili spoločenstvo,

vonku nie je šťastná a naďalej si vybíja svoj hnev obviňovaním situácií alebo ľudí, ktorí spôsobili ich sklamanie.

Povedal by som, že je to zásluha týchto ľudí, že sú zraniteľní voči tomuto utrpeniu, pretože ak by túto bolesť necítili, znamenalo by to, že nikdy nemilovali túto vec, ak by boli ľahostajní, rýchlo by sa utešovali, ale to by znamenalo, že im na živote cirkevného spoločenstva veľmi nezáleží.

Kým sú na ceste, prichádza Ježiš.

Je to trpká situácia, ale Ježiš je prítomný po ich boku, aj keď ich oči ho nepoznajú.

Žiadny zázrak sa nestal, nie je to tak, že by sa Ježiš chcel prekvapiť tým, že sa potom objaví, nie!

Vždy kráča vedľa týchto učeníkov, len ich oči ho nemohli vidieť. Sme tí, ktorí naďalej milujú kresťanské spoločenstvo, ale zároveň sa hneváme na to, čo sa deje, pretože veci nejdú tak, ako by sme očakávali, a tak sa cítime sami, zabúdame, že Ježiš je na našej strane, pretože je tu, ale to naše oči ho nie sú schopné vidieť.

Teraz si vypočujme, ako Ježiš nadväzuje dialóg s týmito učeníkmi:

Povedal im: "Čo to hovoríte medzi sebou na ceste?" Zastavili sa, tvárili sa smutne a jeden z nich, menom Kleofáš, mu odpovedal: "Lenže ty si cudzinec v Jeruzaleme! Neviete, čo sa tam v týchto dňoch stalo?" Spýtal sa ich: "Čo?" Odpovedali mu: "To, čo sa týka Ježiša Nazaretského, ktorý bol mocným prorokom slovom i skutkom pred Bohom i pred celým ľudom, ako ho veľkňazi a naše úrady vydali na odsúdenie na smrť a ukrižovali. Dúfali sme, že práve on vyslobodí Izrael, ale od týchto udalostí uplynuli už tri dni. Ale niektoré ženy z našich radov nás šokovali; ráno išli k hrobu, a keď nenašli jeho telo, prišli nám povedať, že aj ony mali videnie anjelov, ktorí hovorili, že žije. Niektorí z našich ľudí išli k hrobu a našli ho tak, ako hovorili ženy, ale nevideli ho."

Skúsme sa zamyslieť, ako by sme oslovili dvoch učeníkov, ktorí odišli z Jeruzalema. Som presvedčený, že by sme im to hneď jasne povedali a povedali: "Mýlite sa, čo máte na mysli, vráťte sa do Jeruzalema!"

Ježišova pedagogika je iná, je konfrontovaný s ľuďmi, ktorí sú zranení, zatrpknutí, pretože milovali Krista, milovali projekt, do ktorého boli zapojení, a teraz sú sklamaní.

Ježiš chce odhaliť príčinu ich smútku a kladie im veľmi krásnu otázku: "*Ale čo sú to za slová, ktoré si hovoríte?*"

Grécke sloveso je krásne, "*antiballein*" znamená "hádzať šípy".

Povedal by som, že sa stretávame aj s bratmi, ktorí sa vzdialili od spoločenstva a sú zatrpknutí, pretože sa stalo niečo, čo ich zarmútilo, sú to ľudia, ktorí sú zamilovaní do Krista, do Cirkvi, nie tí, ktorí nikdy neboli hlboko pripútaní k viere, niečo veľmi aleatorické, veľmi povrchné, nie! Sú to zamilovaní ľudia, ktorí zažili trpkosť, keď videli, ako sa ich sny rozpadajú a odchádzajú. Keď sa človek stretne s týmito ľuďmi, je potrebné, aby Ježiš použil pedagogiku, ktorá odhalí ich smútok.

V skutočnosti sa zastavia, ich tváre sú temné a odpovedajú Ježišovi nepriateľsky: "*Ale ty sám si cudzinec, ty to nevieš, ale kde bývaš?*"

Je to tak trochu to, čo vám dnes hovoria tí, ktorí sa vzdialili od cirkevného spoločenstva: "Ale či nevidíte, čo sa deje vo svete?"

"Nevidíte, čo sa deje v Cirkvi?"

"Táto cirkev, ktorá sa neotvára ponuke, ktorú evanjelium predkladá, a preto nie je pripravená urobiť kvalitný skok, aby sa stala evanjelickejšou... Kde žijete?"

Tu sa musí prejaviť tento smútok ľudí zamilovaných do Krista!

Odpovedajú na Ježišovu otázku a prakticky recitujú "*Vyznanie viery*"... Ježiš z Nazareta, ktorý bol prorokom, mocným v skutkoch i slovách, ktorý hlásal lásku, ale potom bol vydaný kňazom a vodcom a ukrižovaný.

Tento výraz "*ukrižovaný*" znamená "*zavesený na kôl je prekliatie od Boha*".

To ich rozhorčilo, pretože bol spravodlivý, ale v *Deuteronómiu* sa píše: "*Prekliaty je ten, kto visí na dreve.*" A práve to chceli náboženský vodcovia, aby ukázali, že Ježiš nebol mučeník, bol Božím prekliatím, ako hovorí Písmo.

Títo dvaja poznajú Ježišov život, krásne veci, ktoré urobil, nádherné poslanstvo, ktoré hlásal, chýba zmŕtvychvstanie... Keď chýba táto viera v Zmŕtvychvstalého, porážky zostávajú porážkami, život sa končí smrťou a je nezmyselnou tragédiou.

Toto je temnota, v ktorej sa títo dvaja pohybujú!

A pokračujú:

"*Dúfali sme, že sa chystá vykúpiť Izrael.*"

To je prvá chyba, ktorej sa dopúšťajú, očakávali "triumfujúceho Mesiáša", nedali sa otriastať vo svojich tradičných predstavách.

Ježiš hovoril o Božom kráľovstve, ale nie o tom, čo mali na mysli oni, oni mysleli na "kráľovstvo vládcov" a Ježiš hlásal "kráľovstvo služobníkov".

Stále čakajú na vzkriesenie mŕtveho izraelského kráľovstva, hľadajú moc, keď Ježiš hovoril o službe, a videli, ako sa im rúcajú sny. Tu je prvý dôvod ich sklamaní, povedal by som, že aj dnes, keď mnohí opúšťajú kresťanské spoločenstvo, je to preto, že nevideli naplnenie svojich nádejí; keď človek počuje: "Aký zmysel má zostať v kresťanskom spoločenstve, modliť sa, keď musím riešiť problémy ako všetci ostatní, nie je to tak, že by ma alebo ušetrilo určitých nešťastí alebo problémov, musím čeliť životu ako všetci ostatní... tak aký zmysel má chodiť do kostola?"

Tu je prvá chyba!

Zhodujú sa naše sny so snami o Božom kráľovstve? Od toho môžu závisieť naše sklamanie!

Pokračujú: *"Niektoré ženy z nás boli šokované, pretože ráno išli k hrobu a nenašli jeho telo, a tiež hovorili, že mali videnie anjelov".*

Druhá chyba, ktorú títo dvaja robia.

Niektorí začali niečo vidieť, ale radšej to vypol a viac o tom nerozmýšľali.

V cirkevnej situácii, v ktorej žijeme, sa zamyslime nad tým, že niektorí vidia budúcnosť a evanjeliovejšiu jar Cirkvi a iní naopak odchádzajú bez nádeje, neoverujúc si, či proroci, ktorí sú dnes prítomní v spoločenstve, už videli nádhernú, žiarivú budúcnosť života Cirkvi.

Radšej odídu bez kontroly, rezignujú a ich nádeje sú zmarené.

Pokračujú:

"Nielen ženy, ale aj niektorí z tých, čo sú s nami, išli k hrobu, našli to, čo hovorili ženy, ale nevideli ho".

Tretia chyba, ktorej sa dopustili, bola, že odišli, zatiaľ čo tí ostatní naďalej verili, zostali v Jeruzaleme napriek tomu, že nevideli Zmŕtvychvstaleho.

Jedna skupina pokračovala v hľadaní svetla a odišla.

Nie že by tí, ktorí zostali v Jeruzaleme, trpeli menej ako tí dvaja v Čemmause, ale neutiekli.

Teraz si vypočujme, ako Ježiš postupne otvára myseľ a srdce týchto dvoch ľudí:

A povedal im: "Blázni a pomalého srdca, aby uverili všetkému, čo hovorili proroci! Či Kristus nemusel trpieť, aby mohol vojsť do svojej slávy?" A počnúc Mojžišom a všetkými prorokmi im vo všetkých Písmach vysvetlil, čo sa na neho vzťahuje.

Svojou otázkou Ježiš dokázal vyniesť zo srdca tých dvoch dôvody ich zatrpknutosti, ale poukázal aj na chyby, ktorých sa dopustili.

Čo robí teraz?

Používa tvrdé slová, blázni, suchopárni, aby pochopili, čo povedali proroci.

Je tu pokarhanie, ale potom tiež vysvetľuje, prečo sa dostali do stavu zatrpknutosti a náboženského zmätku, pretože zabudli čítať udalosti vo svetle Božieho slova.

Teraz im Ježiš otvára myseľ Písmom, počnúc Mojžišom a všetkými prorokmi, a vysvetľuje im, čo sa stalo.

Udalosti zostávajú rovnaké, ale či ich čítame vo svetle ľudských kritérií alebo vo svetle Božieho slova, je jedna vec. Úplne menia svoj význam a človek pochopí, že aj dramatické udalosti sú súčasťou Pánovho plánu, keď ich čítame vo svetle Božieho slova.

Je to Božie slovo, ktoré odhaľuje tajomstvo!

Títo dvaja, ktorí nepochopili Bibliu, nevidia, čo sa stalo Božími očami, a preto ich Ježiš nazýva *"nerozumnými, tvrdého srdca"*.

Cesta kríža je nepredstaviteľná, ak ju vnímame podľa kritérií tohto sveta, teda ako zlyhanie, ale ak ju vidíme v Božom svetle, je to skutočne slávny život.

Teraz prichádza chvíľa, keď obaja otvoria oči a uvidia Zmŕtvychvstaleho:

Keď sa priblížili k dedine, kam mali namierené, urobil, akoby chcel ísť ďalej. Oni však trvali na svojom: "Zostaňte s nami, lebo je už večer a deň sa chýli ku koncu. Vošiel k nim a zostal s nimi. Keď s nimi sedel pri stole, vzal chlieb, predniesol požehnanie, rozlomil ho a dal im ho. Potom sa im otvorili oči a spoznali ho. Ale v ich očiach sa stal neviditeľným. A povedali si. druhý: "Či nám srdce nezhorelo, keď s nami hovoril na ceste, keď nám vysvetľoval Písmo? Bez meškania odišli a vrátili sa do Jeruzalema, kde našli zhromaždených Jedenástich a ostatných, ktorí boli s nimi, a tí povedali: "Veru, Pán vstal a zjavil sa Šimonovi! A oni Rozprávali, čo sa stalo na ceste a ako ho spoznali pri lámaní chleba.

Zmŕtvychvstalý bol vždy po boku tých dvoch, ktorí boli na ceste, len ich oči ho nemohli vidieť kvôli chybám, ktoré urobili. Prichádzajú do Čmmausa a všimli sme si, že evanjelista sa vyhýba všetkým podrobnostiam kroniky, napríklad nehovorí, že sa stretli so svojimi rodinami, že sa pozdravili... protagonisti zostávajú tí istí.

Lukáš robí katechézu, rozpráva o tom, ako videl Zmŕtvychvstalého a ako sú kresťania z jeho komunít a my dnes pozvaní vidieť ho.

"Je večer, deň sa už chýli ku koncu" - to je čas, keď sa v Lukášových komunitách slávila eucharistia, "lámanie chleba v Pánov deň".

"Lámanie chleba" je technický výraz, ktorý Lukášove spoločenstvá používajú na definovanie eucharistie. Odkaz na eucharistické slávenie je tu naozaj explicitný, tajomný pútnik akoby predsedal slávnostnej "liturgii slova", keď počnúc Mojžišom a všetkými prorokmi vysvetľuje Písmo a potom prednáša aj krásnu homíliu, tie homílie, ktoré naozaj zahrejú pri srdci.

Keď sa pri eucharistickej slávnosti najprv slávi slovo, ktoré zahreje srdce, keď sa láme chlieb, otvárajú sa oči a spoznáva sa prítomnosť Zmŕtvychvstalého.

V tom chlebe, v tom víne je darovaný celý život, a keď o tom uvažujete, uvedomíte si, že je to pravda! To zažívame aj vtedy, keď počujeme slovo, ktoré nám zapáli srdce, a hovoríme: Je pravda, čo počujeme!

Keď v lámanom chlebe vidíme život darovaný z lásky, počujeme v sebe hlas, ktorý hovorí:

Darovaný život nekončí v hrobe, ale končí v sláve Božieho života, vo vzkriesení. To je okamih, keď vidíme Zmŕtvychvstalého!

Tí, ktorí nie sú osvietení Písmom, si môžu myslieť, že to naše je ilúzia, ale tí, ktorí sú pripravení Božím slovom, vedia, že to všetko je pravda, že to nie je ilúzia. Obaja si povedia:

"Či nám srdce nezhorelo, keď nám cestou otvoril Písmo?"

Nečudujú sa, že ho už nevidia materiálnymi očami, ale nastal okamih, keď sa im pred tým lámaným chlebom, ktorý poukazuje na darovaný život, otvorili oči, pretože dostali svetlo, ktoré im povedalo: Je pravda, že darovaný život je ten, ktorý vstupuje do Božieho sveta!

V tomto momente sa stávajú apoštolmi, vracajú sa do spoločenstva, aby svojim bratom a sestrám ohlasovali skúsenosť so Zmŕtvychvstalým Pánom, ktorú zažili, a spolu s nimi ohlasujú svoju vieru: "Pán naozaj vstal z mŕtvych". Mohli by sme povedať, že je to záverečná pieseň, ktorou sa končí slávenie Eucharistie v deň Pána.